

ג-ב ואין עושיין אותו עיבור בין שתי עיירות.

אסור לצאת בשבת מן העיר חוץ לתחום שבת, דהיינו, יותר מאלפים אמה לכל רוח, ומרחק זה נמדד מהבית האחרון שבקצה העיר.

ובמסכת עירובין מבואר: בית שנמצא בריחוק שבעים אמה ושיריים [מעט יותר מחצי אמה] מהעיר, נחשב כחלק מהעיר, ומודדין אלפיים אמה ממנו והלאה. אבל אם הוא רחוק יותר, אינו מצטרף עמה, ומודדין תחום שבת מהעיר עצמה.

וכן שתי עיירות המרוחקות קמ"א אמה זו מזו, אם יהיה בית באמצע הדרך ביניהם, יחשבו שתי העיירות כעיר אחת על ידי צירוף בית זה, ונפא מינה לאדם הלך באחת מהן, שאם רוצה לצאת בשבת מן העיר, מונה אלפיים אמה מחוץ לגבולות שתיהן לכל רוח.

אך אם היה שטח הבית פחות מארבע אמות, אין הוא חשוב לצרפן, ונחשבות העיירות כשתי עיירות נפרדות זו מזו.⁽³¹⁾

ואין האחיון והשותפין חולקים בו, אינם יכולים לכוף זה את זה לחולקו, כיון שאין בו כדי חלוקה.

ומוכח מהברייתא, כי בית שאין בו ד' אמות אינו נחשב בית.

עתה שבה הגמרא לדון כדעת מי היא אותה ברייתא:

לימא כדעת רבי היא, הסובר, סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות אינה סוכה, ולא כדעת רבנן המכשירים סוכה ששיעורה שבעה טפחים על שבעה טפחים, ומשמע שבשיעור זה קרויה דירה.

דוחה הגמרא: אפילו תימא ברייתא זו דברי רבנן היא, אין לדמות ברייתא זו לסוגיא דידן.

כי עד כאן לא קאמרי רבנן הכא, ששיעור סוכה הוא בשבעה טפחים בלבד, אלא לענין סוכה, דדירת עראי היא, ודירת עראי שיעורה מועט ודי בז' טפחים.

אבל לגבי בית, דדירת קבע הוא, אפילו רבנן מודו, דאי אית ביה ד' אמות על ד' אמות דיירי ביה אינשי. ואי לא, לא דיירי ביה אינשי, ואינו נחשב בית.

אמר מר, שנינו לעיל: בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, פטור מן המזוזה, ומן

31. דין עיבור לעיר לא נאמר דוקא בין שתי עיירות, אלא גם באותה עיר עצמה כשאינה מוקפת חומה — שאם אין בין בית לבית יותר משבעים אמה ושיריים, נחשבים הם לעיר אחת, אבל אם יש בין בית לבית יותר משיעור זה, כיון שאינם מוקפים חומה, הם לא מצטרפים לעיר אחת, [וראה פני יהושע].

מתרץ החזון איש [חו"מ ליקוטים סימן יח]: לאו זה של "לא תשים דמים בביתך, הוא דוקא במכשולות שהיזקו מצוי, אבל גג אין היזקו מצוי כל כך, לפי שהעומד עליו נזהר שלא יפול, אלא שאף על פי כן גזירת הכתוב היא דאף שאין היזקו מצוי כל כך חובה לעשות מעקה, אבל משום "לא תשים דמים בביתך", אין לחייבו במעקה. ועיין הרחבת הדברים בילקוט מפרשים.

המעקה, ואין מטמא בנגעים, ואינו נחלט
בבתי ערי חומה, ואין חוזרין עליו מעורכי
המלחמה.

ומבאר הגמרא: מאי טעמא? משום דלשון
"בית" כתיב בהו בכלהו, וכל בית שאינו
רחב ארבע אמות על ארבע אמות אינו בית.

עוד שנינו בברייתא: ואין מערבין בו, ואין
משתתפין בו, ואין מניחין בו ערוב.

ומבאר הגמרא: מאי טעמא אין משתתפין
בו?

משום דלא חזי לדירה, שאינו ראוי לדירון.
וערובי חצרות יש לתת בדירה דוקא, משום
שיסוד דין עירוב הוא, שרואין כאילו כל דרי
החצר דרים בבית שבו נמצא העירוב,
ונחשבת החצר כולה כחצרו של אותו בית.
לכן צריך דוקא בית הראוי לדירון.⁽³²⁾

ומדייקת הגמרא: משמע, שדוקא ערובי
חצרות אין מניחין בו. אבל שיתוף מבואות
[להתיר להוציא מהחצר למבוי ולטלטל
בתוך המבוי], מניחין בו.

מאי טעמא?

היות ועל אף דאינו בית, אבל לא גרע
מהצר שבמבוי, שמניחין בה שיתופי

מבואות. כלומר, דוקא בערובי חצרות, יש
להניח את העירוב במקום הראוי לדירון,
לפי שיש לצרף את כל דרי הבתים כאילו הם
דרים בבית אחד, אבל שיתופי מבואות ענינו
צירוף החצרות שמסביב למבוי, לכן אפשר
להניחו בחצר, ולא צריך דירה דוקא.

דתנן כמסכת עירובין [פה ב] ערובי חצרות
אפשר להניח בחצר. ומבואר שאף ערובי
חצירות אין צריך להניחם בבית דוקא. וכמו
כן שיתופי מבואות, אפשר להניח במבוי,
ולא צריך להניחו במקום הראוי לדירון.

וחינן בה: ערובי חצרות האם אכן נותנים
אותם בחצר?

והתנן: אחד מבני החצר הנותן ערובו בבית
שער [בית קטן בפתח החצר שהשומר יושב
שם], או אכסדרא [כעין חצר מרוצפת שיש
לה תקרה], או במרפסת ארוכה שעשויה
למעבר מן המדרגות שבחוץ לבית, [כעין
חדר מדרגות של זמניון], אינו ערוב. לפי
שמקומות אלו אינם ראויים לדירה, אלא
משמשין למעבר ושאר תשמישי חצר.

וכמו כן הדר שם באכסדרא, אינו אוסר על
בני החצר את הטלטול בתוכה, לפי שאינו
נחשב בית, ואינו צריך להשתתף בערוב.

ומוכח, שצריך להניח את ערובי החצירות

שאינו רחב ארבע אמות אינו נידון כבית, אלא
כחלק מן החצר, ולכן אם מלבד בית זה, היה
פתוח לחצר רק עוד בית אחד, מותר היה
להוציא מאותו בית לחצר אף לא עירוב, דכיון
שהבית הקטן אינו חשוב בית, אין הוצאה זו
נחשבת כהוצאה לבית אחר.

הרמב"ם, הטור, והשולחן ערוך השמיטו

32. כתב רש"י [ד"ה דלא חזי לדירה]: ופת נמי
אינו צריך ליתן, דכיון דלא מיקרי דירה, אין הדר
בו אוסר על בני חצר, שאין רשותו כלום. כלומר,
יסוד דין ערובי חצירות הוא שכאשר כמה בתים
פתוחים לחצר, אסור להוציא דבר מן הבית
לחצר, כיון שמשותפת היא לכמה בתים, והרי
הוא כאילו הוציא מביתו לבית חברו. אבל בית

במקום הראוי לדירה, ומה הביאור בדברי המשנה שמניחים ערובי חצרות בחצר?!

ומתרצת הגמרא: **אלא אימא**, כוונת המשנה היא: **עירובי חצרות מניחין בבית שבחצר**, כלומר, ודאי צריך להניח ערובי חצירות במקום הראוי לדירורין דוקא, ומה ששינוי "ערובי חצירות בחצר", היינו, שאין להניח את הערוב בבית הנמצא בחצר אחרת, על אף שהוא ראוי לדירה, אלא דוקא בבית הנמצא בחצר זו.

ושיתופי מבואות, מניחים בחצר שבמבוי [ולא בחצר שבמבוי אחר].

והאי, בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, **לא גרע מחצר שבמבוי**, שרשאי להניח בה ערוב של שיתופי מבואות.

עוד שנינו בברייתא: **ואין עושין את אותו בית שאין בו ד' אמות עיבור בין שתי עיירות.**

ומבאר הגמרא: ללמדנו בא, **דאפילו כבורגנין** [צריך שעושין שומרי הפירות וציידי עופות מענפי ערבה וקנים⁽³³⁾], שאין בהם ארבע אמות **לא משוינן ליה!** שהרי בורגנין נעשין עיבור בין שתי עיירות.

ומפרשת הגמרא: **מאי טעמא** באמת שונה

דינו של בית זה מבורגנין?

משום **שבורגנין חזו למילתייהו**, תכליתם ללינת לילה לאדם אחד, ולכך אכן הם ראויים, לכן מתעברים עם העיר.⁽³⁴⁾ ואילו **האי**, בית הפחות מארבע אמות, **לא חזו למילתייהו**, שהרי בית עשוי לדירת קבע ולא ללילה אחד, ולתשמיש זה אינו ראוי.

עוד שנינו: **ואין האחין והשותפין חולקין בו** — שאין יכול האחד לכופף את חברו לחלוק לפי שאין בו שטח ראוי לשימוש כדי לזה וכדי לזה.

ומקשה הגמרא: **טעמא** שאין האחד כופה את חברו לחלוקו, משום **דלית ביה ד' אמות, הא אי אית ביה ד' אמות, חולקין.**

והא [והרי] **תנן** בפרק ראשון של מסכת בבא בתרא [דף יא ב]: **אין חולקין את החצר, עד שיחיה בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה**, נמצא, כדי שיוכל האחד לכפות את חברו לחלוק, צריך שיהיה הבית רחב שמונה אמות?!

מפרשת הגמרא: **אלא אימא**, כוונת התנא לומר, **שאין בו דין חלוקה בחצר.**

ומהו דין חלוקה? כדרב הונא ורב חסדא:

העיר, הרי הם לא עשוין לדירורין, ואינן חשובים "בית".

34. מבואר, שגם בית צר שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות ראוי ללינת לילה אחד. ולפי זה כתב השפת אמת, שסוכת החג בחג מתעברת עם העיר, על אף שאין בה אלא שבעה טפחים על שבעה טפחים, כיון שראויה היא למצות

דין זה, ודקדק מזה הערוך לנר, שגם בית שאין בו ד' אמות אוסר על בני החצר לטלטל בתוכה ללא עירוב.

33. הר"ש [מעשרות פרק ג משנה ז] מבאר: "בורגנין — שובכין העשוין בשדות לאצור בהן תבואה". והקשה החזון איש [מעשרות סימן ה]: לפירושו של הר"ש, מדוע בורגנין מתעברין עם

דאמר רב הונא: חצר לפי פתחיה מתחלקת. אחים שירשו חצר, והיו בה כמה בתים, ויש באותם בתים פתחים לחצר, אם נטל האחד שלושה בתים קטנים ואחיו נטל כנגדו בית אחד גדול,

זה שנטל ג' בתים נוטל שלושה חלקים בחצר, וזה שנטל בית אחד נוטל חלק אחד. הואיל ויש לו רק פתח אחד.

והטעם, לפי שחצר תכליתה לכניסה ויציאה, ומכניסים דרכה משאות, לפיכך מתחלקת החצר לפי פתחיה.⁽³⁵⁾

ורב הסדא אמר: נותן לכל פתח ופתח ארבע אמות. לא כל החצר מתחלקת לפי מספר הפתחים, אלא כנגד כל פתח נוטל ארבע אמות מן החצר כנגד הפתח, ורוחב אותו שטח כרוחב הפתח, והשאר חולקין אותו בשווה.

ובית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, אינו נוטל בחצר כלל. דהני מילי שנותנים מן החצר כנגד הפתח, בבית דלמהווי קאי, שהוא בר קיימא, ולפיכך יהיבנא ליה חצר, שיוכל להכנס ולצאת לביתו. אבל האי [בית זה], דלמוסתר קאי, שאינו ראוי לדיורין ועומד לסתירה, לא יהבינן ליה חצר.

ההלכות הבאות הן פסקי שמועות של בני הישיבה שהיו בבית מדרשו של רב אשי, שנסדרו בזו אחר זו בגמרא:

היתה הסוכה גבוהה מעשרים אמה, ובא למעטה, למעט את גובה חללה מעשרים אמה, ונותן דברים על קרקעיתה כדי לצמצם גובהה על ידי הגבהת הקרקע.

אם עשה כן בכרים ובכסתות, לא הוי מיעוט.⁽³⁶⁾

ועיין במסכת בבא בתרא דף ס א, שם נתבאר שלא כדבריו, וצריך עיון. ובראשונים נתבאר, שאם שותפים קונים בית וחצר בשותפות, ודאי חולקים את החצר בשווה ולא לפי פתחיה, ודין הגמרא נאמר דוקא בזוכים מהפקר, או שכתב להם אביהם במתנת שכיב מרע בתים ולא פירש להן כיצד יחלקו את החצר.

36. כתב רש"י: כרים וכסתות לא הוי מיעוט, שאין סופו להניחם שם כל שבעת ימי החג מפני הפסד ממונו. ומשמע, שדוקא לשבעה ימים אין דרך בני אדם להניחם שם, אבל לפחות משבעה ימים דרך לבטלן שם, ואף על פי כן הסוכה פסולה כבר ביום הראשון, לפי שנחשבת היא "סוכה שאינה ראויה לשבעה", וכל סוכה שאינה ראויה לכל שבעת ימי החג פסולה. [כמבואר להלן דף כג א, ערוך לנר, וראה ישועות יעקב

סוכה, והוי כ"חזי למילתייהו". והוסיף עוד, דאף בלא טעם זה יש להחשיב את סוכת החג בחג כבית לענין שבת, דמיגו דהוי דירה לענין סוכה, הוי דירה לענין שבת, כמבואר להלן דף ז א.

35. ובמסכת בבא בתרא [דף יא ב] כתב רש"י: הוא הדין אם נטל האחד בית אשר לו שני פתחים, וחברו נטל כנגדו בית אשר לו פתח אחד, נוטל הראשון שני חלקים.

אבל הריטב"א כתב: אם יש שני פתחים לבית אחד, אינו נוטל אלא משום פתח אחד, ודוקא אם נטל אחד שלושה בתים קטנים, והשני נטל כנגדו בית אחד גדול, נוטל זה אשר לו שלושה בתים שלושה חלקים בחצר, לפי שבאותו הבית לא שייכת התקנה, שהרי יכול לפרוק משאותיו בפתח שיש לו חצר, ומדוע יטול כנגד כל פתח ופתח.